

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ

Фразові дієслова

Навчальний посібник

для студентів 1 і 2 курсів
спеціальності 014.021 Середня освіта.
Англійська мова і література

Умань
2020

УДК 811.111'367.625(075.8)

Ф83

Друкується згідно з ухвалою Науково-методичної комісії факультету іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 2 від 28 жовтня 2020 р.)

Укладач: Коломієць О. С.

Рецензенти:

Безлюдна В.В., д.пед.н., професор кафедри іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Паладьєва А.Ф., к.пед.н., доцент кафедри теорії та практики іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Фразові дієслова: навчальний посібник для студентів 1 і 2 курсів спеціальності 014.021 Середня освіта. Англійська мова і література / укл. Коломієць О. С. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві». 2020. 128 с.

Навчальний посібник «Фразові дієслова» містить найуживаніші фразові дієслова сучасної англійської мови. Основний критерій включення їх у посібник – відповідність мовному матеріалу базового підручника “A Way To Success” для студентів 1 і 2 курсів спеціальності 014.021 Середня освіта. Англійська мова і література.

УДК 811.111'367.625(075.8)

Ф83

ЗМІСТ

Передмова	4
Граматика	5
Сутність фразового дієслова	5
Значення фразового дієслова	6
Вживання фразових дієслів	15
Словник	18
Список використаних джерел	128

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник «Фразові дієслова» містить найуживаніші фразові дієслова сучасної англійської мови. Основний критерій включення їх у посібник – відповідність мовному матеріалу базового підручника “A Way To Success” для студентів 1 і 2 курсів спеціалізації «Англійська мова».

В першій частині посібника подано лексико-граматичну характеристику фразових дієслів: наведено класифікацію по семантиці та структурі, розглянуті особливості їх утворення і вживання. Друга частина містить перелік фразових дієслів з перекладом і прикладами їх вживання.

Фразові дієслова вважаються одними з найскладніших для вивчення, оскільки ці єдності зазвичай мають цілковито інші значення, ніж значення окремих складових. Знання і вміння користуватися фразовими дієсловами є надзвичайно актуальною і важливою рисою практики усного та писемного мовлення на сучасному етапі вивчення англійської мови.

Посібник має практичне спрямування. Опрацювавши даний матеріал, студенти повинні оволодіти вміннями:

- розуміти значення фразових дієслів, що використовуються в базових підручниках “A Way To Success”
- викладати власні думки в усній та письмовій формах, використовуючи фразові дієслова з урахуванням комунікативної ситуації.

ГРАМАТИКА

СУТНІСТЬ ФРАЗОВОГО ДІЄСЛОВА

Фразове дієслово – це поєднання дієслова з прислівником і / чи прийменником, що являє собою структурну та смислову єдність. Фразове дієслово – складна одиниця, утворена, як правило, з двох слів (дієслова і прислівника або дієслова і прийменника), але іноді з трьох слів і більше. У фразових дієсловах прислівник і прийменник завжди слідує за дієсловом. Такі конструкції схожі на невеликі фрази, цим і пояснюється їх назва – фразові дієслова.

Come in *заходити; прибувати*

My train comes in at nine. Мій поїзд прибуває о дев'ятій.

Make out *розуміти, розбиратися*

She couldn't make out my writing. Вона не змогла розібрати мій почерк.

Найяскравішими особливостями фразових дієслів є особливе значення і складна конструкція.

Не кожне поєднання дієслова з прислівником / прийменником являє собою фразове дієслово. Якщо дієслово та прислівник / прийменник зберігають власні значення, тобто не утворюють семантично неподільну одиницю, то це не фразове дієслово.

The baby slept through the night. Дитина проспала всю ніч.

В даному реченні значення дієслова та прийменника зберігаються, не змінюються у складі такого поєднання, не створюють нове загальне значення.

Наявність особливого, ідіоматичного значення – найяскравіша відмінна риса фразового дієслова, компоненти якого втрачають власні значення, створюючи нове – загальне. Однак зв'язок між елементами фразового дієслова може бути різним – міцним більшою чи меншою мірою, тому фразові дієслова розрізняються за семантичною злитістю їхніх компонентів.

ЗНАЧЕННЯ ФРАЗОВОГО ДІЄСЛОВА

Центром фразового дієслова – основною його частиною – є дієслово з певним значенням. Однак прислівники та прийменники, приєднуючись до дієслова та створюючи з ним спільну конструкцію, можуть суттєво змінювати його значення.

Складність полягає в тому, що фразові дієслова утворюються, як правило, з багатозначних слів (і дієслів, і прислівників з прийменниками), широко вживаних в англійській мові.

Більшість фразових дієслів утворені від таких дієслів, як **be, have, go, come, do, make, set, get, put** і т. д., які самі по собі мають в мові багато значень.

Наприклад, основне значення дієслова **get** – отримувати. Однак це ж дієслово має і інші значення:

1) готувати їжу, куварити

***It's your turn to get dinner tonight.** Сьогодні твоя черга готувати обід.*

2) розуміти

***I don't get what she says.** Я не розумію, що вона каже.*

3) дратувати

***My brother really gets her at times.** Мій брат інколи її дратує.*

Як бачимо, в кожному випадку значення дієслова змінюється (тобто дієслово набуває нових смислових відтінків) при приєднанні до нього прислівників та прийменників (як уже зазначалося, також часто багатозначних). Наприклад, значення слова **look** – дивитися. Якщо до дієслова приєднати прислівник **up**, то їхнє поєднання набуває одне або навіть декілька нових значень:

1) здійняти очі, подивитися вгору, поглянути

***He looked up at her and began to cry.** Він підняв на неї очі й заплакав.*

2) відвідати кого-небудь, забігти до кого-небудь

***Don't forget to look me up when you come to London.** Не забудь забігти до мене, коли будеш у Лондоні.*

3) шукати у словнику

***He looked up the word in his dictionary.** Він пошукав слово у своєму словнику.*

Таким чином, одне і те саме фразове дієслово може бути багатозначним.

При приєднанні різних прислівників чи прийменників до одного дієслова утворюються поєднання з різними значеннями.

Get out йти, виймати
Just get out of here! Йди звідси!

Get up прокидатися, підніматися
What time did you get up this morning? О котрій годині ти прокинулася сьогодні вранці?

Get in приходити, повертатися
She got in in time. Вона повернулася вчасно.

Get off виходити, віддалятися
She is getting off at the next station. Вона виходить на наступній зупинці.

Get away втікати
There's no getting away from it. Від цього не втечеш.

Get on надягати
She couldn't get her coat on. Вона не могла надягнути пальто.

Get out of уникати, збуватися чого-небудь
How did you manage to get out of that bad habit? Як тобі вдалося позбутися тієї поганої звички?

Цей список можна продовжити.

Інколи ми можемо здогадатися про семантику фразового дієслова, знаючи значення слів, з яких воно складається. Наприклад, очевидно, що фразове дієслово **come in** має значення заходити (**come** приходити + **in** в). Також неважко здогадатися про значення сполучень **stand up** (**stand** стояти + **up** вверх), **sit down** (**sit** сидіти + **down** вниз). Подібних дієслів немало.

Однак в англійській мові існує також велика кількість фразових дієслів, які являють собою фразеологічні вирази. Значення цих структур не можна вивести з сумми значень слів, з яких вони складаються. Значення цих конструкцій необхідно запам'ятовувати.

Look out бути насторожі

Look out at this sliding door! Будь обережним із розсувними дверима!

Hold up зупиняти, затримувати; грабувати

Her brother tried to hold up the bank and was sent to jail. Її брат намагався пограбувати банк і за це був відправлений за ґрати.

В українській мові також є фразеологічні сполучення, наприклад, бити на сполох, блукати манівцями, дістати облизня, заварити кашу, заговорювати зуби - їхнє значення також не можна вивести зі складових. Однак в англійській мові схожих сполучень набагато більше (декілька тисяч). Крім того, їхнє значення залежить від контексту.

Отже, фразові дієслова мають різноманітні значення. Вони можуть передавати характер, напрям, початок і кінець дії, перехід із одного стану в інший і т. д. Для того, щоб зрозуміти семантику фразового дієслова, потрібно звернути увагу на слова, з яких воно складається. Часто значення фразового дієслова є уточненням, розвитком значення основного дієслова, навколо якого будується вся конструкція. Розгляньмо дієслова, які використовуються у складі фразових дієслів.

Багато фразових дієслів утворюються від дієслів зі значенням володіння, стану, певної дії. Наприклад, часто використовуються фразові дієслова з **be** бути, **have** мати, **bring** приносити, **take** брати, **put** класти, поміщати, **get** отримувати, діставати.

Більшість фразових дієслів утворюються від дієслів руху і вказують на переміщення у просторі, тому вони вживаються з прийменниками напряму руху: **in**, **out**, **up**, **to** та ін.

Часто вживані дієслова руху – **go** ходити, йти **come** приходити, прийти - утворюють фразеологічні дієслова зі значенням руху:

Go in приходити, заходити (всередину приміщення)

It's getting cold; let's go in. Стає прохолодно. Давай увійдемо (всередину)

Come in входити, заходити

I knocked and heard "Come in". Я постукав і почув: «Зайдіть».

Go out виходити

It's too hot to go out for a walk. Занадто спекотно, щоб вийти на прогулянку.

Come out виходити

Come out! I know you're here! Виходь! Я знаю, що ти тут!

Як видно, ці дієслова мають дуже близькі значення – руху в просторі; структури з ними майже синонімічні.

В англійській мові є також група дієслів, які уточнюють характер руху в просторі.

Walk around / about ходити безцільно, вештатися

There were a lot of people walking about this street. Багато людей прогулювалися цією вулицею.

Run after побігти за ким-небудь, погнатися

Her cat was running after the mouse. Її кіт біг за мишею.

Lead up вести куди-небудь

Which road will lead us up to the town? Яка дорога виведе нас до міста?

Існують декілька дієслів, котрі мають загальне значення йти (від кого-небудь, чого-небудь), але відрізняються смисловими відтінками, особливою характеристикою дії:

Go away

Go away! You are always complaining! Йди геть! Ти постійно на щось жалієшся!

Run away

Don't run away from me. Не тікай від мене.

Go off

He just went off without saying goodbye. Він просто пішов не прощаючись.

Take off

He was going to take himself off to work. Він збирався піти на роботу.

Run off

His wife had run off and left him with two children to bring up. Його дружина втекла і залишила на нього двох дітей.

За допомогою означених дієслів можна також передати значення йти на деякий (нетривалий) час:

Pop out

She has just popped out to get a letter. Вона тільки що вийшла за листом.

Step out

She has just stepped out for a minute. Вона тільки що вийшла на хвилинку.

Якщо потрібно вказати, що хтось іде не за власним бажанням, а змушений це зробити, використовуються наступні дієслова:

Kick out

His wife kicked him out. Дружина вигнала його.

Frighten away

The old man frightened the kids away. Старий налякав дітей.

Throw out

He was thrown out of university. Його вигнали з університету.

Зустрічаються також дієслова, які, навпаки, передають прохання дозволити зробити певну дію:

Let in

Let me in! It's cold out here. Впусти мене! На вулиці холодно.

Існує також група дієслів, що означають різні стадії руху, дії, стану:

Start up

When he started up in business, he needed a lot of help. Коли він розпочинав свій бізнес, йому дуже була потрібна допомога.

Set up

They want to set up their own business. Вони хочуть відкрити власну справу.

Get into

Are you sure you know what you're getting into? Ви дійсно розумієте, у що вилутуєтеся?

Get on

She became quiet and got on with her reading. Вона заспокоїлася і продовжила читати.

Keep at it

Keep at it, you're nearly finished! Продовжуй в тому ж дусі, ти вже майже закінчив!

Go on

In spite of everything, life must go on. Незважаючи ні на що, життя має продовжуватися.

Tough it out

He decided to tough it out, knowing the problems would soon be over. Він вирішив не здаватися, знаючи, що проблеми скоро закінчатся.

Break down

Their partnership broke down after a month. Їхнє партнерство завершилося через місяць.

Get over

She was glad to get that over. Вона була рада, коли це закінчилося.

Часто зустрічаються фразові дієслова, які висловлюють почуття людини стосовно іншої людини, предмета чи певної діяльності:

Fall for

He met and fell for Mary. Він зустрів Мері і втратив розум.

Go for

I go for men of his type. Мені подобаються такі чоловіки, як він.

Go in for

What kind of sport do you go in for? Яким спортом ви захоплюєтеся?

Take to

I took to John as soon as I met him. Джон мені сподобався відразу.

Care for

I don't care for English. Англійська мова мене не цікавить.

Take against

Why has she suddenly taken against John? Чому вона невзлюбила Джона?

Go off

I think she's going off me. Думаю, що я її більше не цікавлю.

Tire of

They soon tired of the beach and went for a walk. Їм скоро набрид пляж і вони пішли прогулятися.

Значення фразового дієслова визначається не лише семантикою дієслова, а й семантикою прислівника чи прийменника.

У складі фразових дієслів найчастіше використовуються наступні пари прислівників і прийменників: **in** в, **on** на, **у**, **в**, **up** наверх, **out** з, **off** від, **down** донизу, а також **about** навколо, **along** вздовж, **around** навколо, **away** вдалину, **back** назад, **by** біля, **forward** вперед, **over** над, **through** через.

Наведемо приклади вживання деяких прийменників у складі фразових дієслів.

About всюди, навколо

The kid was always throwing things about. Дитина постійно розкидала речі.

Across через

Can you go across the road by yourself? Ти в змозі сам перейти дорогу?

After

Do you mind if I go after her? Ти не проти, якщо я піду за нею?

Against

The things he said went against everything she believed in. Те, що він сказав, суперечило всьому, в що вона вірила.

Around

That gossip is still flying around among them. Вони і досі обговорюють цю плітку.

Aside в стороні, в сторону

Don't stand aside and go ahead with your offer. Не залишайся осторонь і озвуч, що ти пропонуєш.

At в, на, над

In Paris, no one was laughing at his accent. У Парижі ніхто не сміявся над його акцентом.

Away геть

Unfortunately, the wing of the plane broke away just as he had predicted. На жаль, крило літака відвалилося, як він і передбачав.

Back назад

I need to go back to my work. Мені потрібно повернутися до роботи.

Beyond за межами

The things he said were beyond my imagination. Те, що він сказав, було поза моєю уявою.

Behind назад

Don't drop behind the others on the trail in case you get lost. Не відставайте від інших на стежці, якщо загубитесь.

By біля, повз, на

Put this work by for the moment. Відкладіть поки цю роботу.

Down донизу

He walked down the stairs. Він спустився сходами.

For для, за

After all these years, I still care for you. Після стількох років ти мені все ще небайдужа.

From від, з

They are coming from Kyiv. Вони їдуть з Києва.

In в, всередину

You should stay in this room. It's obviously the best one. Вам слід залишитися в цій кімнаті. Вона, очевидно, найкраща.

Into в, всередину

They moved into a house. Вони переїхали до будинку.

Of з

Do you know of a shop that sells Italian food? Ви знаєте який-небудь магазин, в якому продаються італійські продукти?

Off від, з

The hairdryer can also work off batteries. Фен може працювати від батарейок.

On на, у, по, в

How did you manage to live on a student grant? Як тобі вдавалося прожити на стипендію?

Out (of) із, назовні

The old woman looked out of the window. Старенька визирнула з вікна.

Over через, над, на

The boy got over the fence and ran away. Хлопчик переліз через паркан і втік.

Round навколо

Because of the flood, we had to go round by the minor roads to get to school. Через повінь ми добиралися до школи по об'їзному шляху.

Through через

I'll send you a note through Jack. Я пошлю тобі записку через Джека.

To v, do

She devoted herself to her children and gave up her career. Вона присвятила своє життя дітям і відмовилася від кар'єри.

Towards у напрямку до

She went towards him. Вона попрямувала до нього.

With з

She just couldn't agree with him. Вона не могла з ним погодитися.

ВЖИВАННЯ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ

Фразові дієслова широко розповсюджені в англійській мові – поступово за тією чи іншою конструкцією закріплюється певне значення чи набір значень. Часто повторюючись в мові, фразові дієслова перетворюються в семантично і структурно усталені одиниці.

В більшості випадків вони вживаються в розмовному стилі мовлення в ситуації невимушеного спілкування. Інколи зустрічаються фразові дієслова, які можуть вживатися *тільки* в неофіційному розмовному стилі. У словнику вони супроводжуються відміткою *розм.*:

Land smb in розм. потрапити у складну ситуацію, потрапити в халепу

How did I land myself in such a mess? Як я міг вляпатися в таку неприємну історію?

Lay off smb розм. перестати чіплятися, перестати набридати

Listen, just lay off her, will you? Послухай, відчетися від неї.

Be at smb / smth розм. лаяти, приставати до когось
She's always at me. Вона мене завжди пиляє.

Take smb up on smth розм. ловити когось на чомусь
I'll take you up on that! Ловлю тебе на слові!

Tap smth in набирати, набивати текст (на комп'ютері),
набирати номер (телефона)
Tap in your password. Введіть свій пароль.

У строго офіційному стилі мовлення, як правило, фразові дієслова намагаються не вживати, замінюючи їх стилістичними синонімами або конструкціями, властивими офіційному стилю. Однак фразові дієслова як типова риса англійської мови проникають і в офіційний стиль:

Lend to бути підходящим для чогось
Science in elementary schools lends itself well to learning through play. Ігрова форма навчання цілком підходить для освоєння предметів у початковій школі.

Find against (for) smb виносити вирок проти (на користь) когось
I'm afraid you were unlucky, the judge found against you. Боюся, вам не пощастило, суддя виніс рішення не на вашу користь.

Lie with smb / smth бути відповідальним за щось
Responsibility for the incident lies with us all. Відповідальність за нещасний випадок лежить на всіх нас.

Деякі фразові дієслова використовуються в літературній мові.

Cut down убивати
He was cut down by pneumonia at an early age. Запалення легенів обірвало його життя в ранньому віці.

Фразові дієслова – невід'ємна частина сучасної англійської мови. Вони являють собою семантичне та структурне ціле, оскільки набувають нового своєрідного значення і створюють міцну конструкцію з фіксованим порядком слів. Таким чином, фразове

дієслово – своєрідна одиниця, яка може бути осмислена як з точки зору семантики, так і з точки зору синтаксиса англійської мови.

За допомогою займенників somebody (smb), something (smth), oneself позначається перехідність фразового дієслова (за наявності займенника) чи його неперехідність (за відсутності займенника). Займенники в дужках вказують на те, що фразове дієслово може бути як перехідним, так і неперехідним.